

5. Rozwój dziecka w łonie matki

Dziecko rośnie i rozwija się w macicy, specjalnym mięśniowym worku w brzuchu matki. Pływa w wodach płodowych, a z łożyskiem wbudowanym w ścianę macicy połączone jest pępowiną – jakby sznurkiem, przez który przebiegają naczynia krwionośne, zaopatrujące dziecko w pokarm i tlen. Przenikają one z krwi matki do krwi dziecka w łożysku. Nie musi ono odżywiać się ani odychać samodzielnie – wszystko otrzymuje gotowe z ciała mamy. Każdy z nas ma ślad po pępowinie z czasów życia wewnątrzmacicznego – jest to pępek.

Ciąża trwa około dziewięciu miesięcy. W tym czasie dziecko rośnie od wielkości kropki na końcu zdania do około 50 cm długości i 3-4 kg wagi. W języku medycyny od zapłodnienia do 8. tygodnia rozwoju nazywane jest zarodkiem, a od 8. tygodnia do porodu – płodem. Zobaczmy, jak przebiega jego rozwój.

Dziewięć pierwszych miesięcy życia człowieka

Pierwszy tydzień: zarodek zagnieżdża się w macicy. Ma wielkość kropki.

Trzeci tydzień: zaczynają się formować narządy. Bije już serce dziecka.

Czwarty tydzień: dziecko ma długość ok. 4 mm.

Szósty tydzień: już uformowały się paluszki.

Ósmy tydzień: dziecko ma ok. 3 cm długości i reaguje na bodźce dotykowe.

Dziesiąty tydzień: wszystkie narządy są już ukształtowane. Dziecko ssie własny kciuk.

Trzy miesiące: dziecko ziewa, obraca się, fika koziółki.

Cztery miesiące: płód waży ok. 170 g i ma ok. 20 cm długości. Słyszy dźwięki i widzi światło.

Pięć miesięcy: dziecko waży ok. 450 g, śpi i budzi się na przemian.

Sześć miesięcy: waga dziecka osiąga ok. 600 g. Gdyby teraz się urodziło, mogłoby przeżyć w inkubatorze¹⁷.

Siedem miesięcy: dziecko bardzo intensywnie rośnie, porusza się energicznie. Ćwiczy ruchy oddechowe i połyka wody płodowe.

Osiem miesięcy: tworzy się podściółka tłuszczowa, dziecko robi się pulchne i szybko przybiera na wadze.

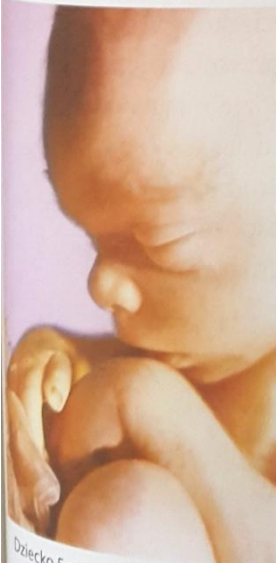
Dziewięć miesięcy: dziecko się rodzi.



Dziecko 7 tygodni od zapłodnienia



Dziecko 4 miesiące od zapłodnienia



Dziecko 5 miesięcy od zapłodnienia



Noworodek

17

Inkubator – urządzenie umożliwiające zachowanie przy życiu dziecka, które ma trudności z samodzielnym oddychaniem i odżywianiem; utrzymuje stałą temperaturę i wilgotność.

Przekazywanie życia

Ciąża to czas, kiedy kobieta powinna dbać o siebie i o dziecko. Musi się dobrze odżywiać, aby dziecko dostało potrzebne składniki pokarmowe, dbać o własne zdrowie, gdyż jeśli zachoruje, maluch też może chorować. Należy unikać szkodliwych substancji – dymu tytoniowego, zapachu farb czy innych chemikaliów, spalin; wdychane przez matkę mogą zaszkodzić dziecku. Szczególnie negatywny wpływ na rozwijający się płód mają alkohol i papierosy: jeśli kobieta w ciąży pali i pije, jej dziecko jest zatrutowane alkoholem i nikotyną; źle rośnie, jest słabe, często rodzi się za wcześnie lub chore.

Bardzo ważne jest, aby kobieta w ciąży dużo odpoczywała, aby była pogodna i z radością oczekiwała swego dziecka. Wiele mogą tu pomóc inni członkowie rodziny: przede wszystkim mąż, a także starsze dzieci. Każda, nawet niewielka pomoc będzie się bardzo liczyć i zostanie przyjęta z wdzięcznością. Nieznajomej oczekującej dziecka też możemy pomóc, ustępując jej miejsca w autobusie czy wyświadczając drobną przysługę. Będzie to dowodem szacunku dla życia, które ona w sobie nosi.



Poród

Kiedy dziecko jest już dojrzałe do życia poza łonem matki, rozpoczyna się poród. Rytmiczne skurcze macicy spychają dziecko ku dołowi; ujście macicy (tak zwana szyjka) otwiera się i rozszerza, ściany pochwy rozciągają się. Przez tak utworzony kanał rodny dziecko wyslizguje się na zewnątrz ciała matki. Mama przytula dziecko, położone na jej brzuchu; za chwilę będzie można odciąć pępowinę, a następnie przystawić dziecko do piersi. Dziecko jest na ogół przestraszone trudami porodu, ale przytulone do matki szybko się uspokaja. Najkorzystniej jest, aby mama i dziecko przebywali cały czas razem; umożliwiają to nowoczesne kliniki położnicze.



TO WAŻNE

Położnictwo to dział medycyny zajmujący się opieką nad matką i dzieckiem w okresie ciąży i porodu.

W wielu miastach przy szpitalach położniczych działają szkoły rodzenia. Są to instytucje, w których kobiety w ciąży uczą się, jak zachowywać się w czasie porodu, by był jak najmniej bolesny dla matki i jak najłatwiejszy dla dziecka. Szkoli się tam również mężczyźni, by mogli uczestniczyć w narodzinach swojego potomka i pomagać kobiecie w tych trudnych chwilach. Rodzice uczą się tam opieki nad noworodkiem i niemowlęciem, a także – jak skutecznie karmić dziecko piersią. Karmi oczywiście mama, ale uczą się oboje, ponieważ od pomocy małżonka zależy nieraz powodzenie tej bardzo ważnej formy kontaktu matki z dzieckiem. Pokarm matki jest najlepszym, najbardziej przystosowanym do potrzeb dziecka sposobem odżywiania. Karmienie naturalne jest też okazją do ścisłego kontaktu mamy z dzieckiem, co buduje poczucie bezpieczeństwa dziecka i bardzo umacnia ich wzajemną więź.



TO WAŻNE



Karmienie piersią jest najlepszym sposobem odżywiania noworodka i niemowlęcia.

ZADANIE



Każdy z Was był kiedyś niemowlęciem. Poproście rodziców, by odszukali w rodzinnym archiwum Wasze najwcześniejsze zdjęcia i obejrzyjcie je wspólnie na lekcji. Jeśli uda się zebrać zdjęcia z wczesnego dzieciństwa wszystkich uczniów, możecie nakleić je na karton i zrobić zabawną gazetkę.

6. Przyjęcie dziecka do rodziny



Oczekiwanie na dziecko jest wielką radością. Rodzice już wcześniej przygotowują się na jego przyjście na świat: kupują ubranka, wózek i łóżeczko, planują, gdzie w mieszkaniu urządzią kąpiel dla niemowlaka. Starsze rodzeństwo często uczestniczy w tych przygotowaniach, zastanawiając się wspólnie z rodzicami: czy będzie to chłopiec, czy dziewczynka? Jakie będzie mieć oczka? Kiedy będzie można pograć z nim w piłkę lub pobawić się lalkami?

Przekazywanie życia

Dzień, kiedy tata przywozi mamę z nowo narodzonym dzieckiem ze szpitala, jest wielkim świętem. Starsze dzieci z wielką ciekawością oglądają malucha; jest taki bezradny, delikatny... Dopiero teraz widać, jak bardzo potrzebuje opieki, troski, czułości. Ile nowych zajęć przybyło mamie! Wiele chwil musi spędzić teraz z noworodkiem, który stale jej potrzebuje. Często jest zmęczona. Jeśli komuś z Was urodzi się braciszek lub siostrzyczka, pomyślcie: w czym można mamie pomóc? Może warto wyręczyć ją, zabierając maluszka na spacer w wózku? Może wziąć go na ręce, gdy płacze, by mama spokojnie przygotowała się do karmienia? Albo pomóc przy kąpielach? Za dwa, trzy miesiące bobas odwdzięczy się promiennym uśmiechem.



Może ktoś z Was myśli, że mama mniej go kocha, bo większość czasu poświęca najmniejszemu członkowi rodziny. Wiedźcie, że to nieprawda; mama po prostu musi więcej zajmować się maluchem, bo jest zupełnie bezradny. Wy jesteście już dziećmi w dużym stopniu samodzielnymi. Niezależnie od tego, ile mają dzieci: jedno, dwoje czy większą gromadkę, rodzice kochają wszystkie jednakowo. Ktoś powiedział, że serce mamy jest jak wielka rodzinna sypialnia: z każdym nowym dzieckiem do-

stawia się nowe łóżeczko – nowe miejsce w sercu do kochania. Miłości mamy wystarczy dla wszystkich dzieci.

Twoja rodzina powiększyła się. Odtąd zawsze już będziesz starszym bratem lub starszą siostrą. Pomyśl, jaka to odpowiedzialność – dla tego malucha niedługo będziesz wzorcem i autorytetem. A dla rodziców z pewnością już teraz jesteś pomocą i wyręką.



ZADANIE

Zastanówcie się w grupach, jakie czynności może wykonać przy niemowlęciu dziewczynka lub chłopiec w Waszym wieku. A jak można pomóc mamie przy dwuletnim braciszku lub siostrzyczce?